

تایلند

شاهزاده و دورین

نوشته دام سوکوانگ

جالب و مهم از طریق خانمی صورت گرفت که با خواندن تیتراژ روزنامه، از جریان کشف فیلمهای راه آهن ایالتی آگاه شده بود. پس از یافتن چهل حلقه فیلم کهنه در گوشه‌ای از انبارخانه‌اش، با من تماس گرفت که بلافاصله پس از مشاهده آنها متوجه شدیم کلیه فیلمهای سیاه و سفید ۳۵ میلیمتری نیتراژی مزبور شرایطی بسیار نامساعد پیدا کرده‌اند.

این فیلمها از کارهای شخصی پادشاه رامای هفتم (۱۹۳۵-۱۹۲۶) بود که از فیلمبرداری و تماشای فیلم لذت می‌برد. فیلمها از زمانی به‌تصرف پدر خانم نامبرده درآمده بود که به خدمت در، دربار پادشاه اشتغال داشت.

با کمک یکدیگر چهل حلقه فیلم بدست آوردیم که هر کدام از آنها ۳۰۰ تا ۴۵۰ متر طول داشت. در میان آنها فیلمهایی دیده می‌شد که برنامه‌های شخصی شاه و فعالیتهای ایالتی را نشان می‌داد؛ مثل ضیافت‌های سلطنتی، مسافرت‌های شاه به اروپا و ایالات متحده و شمشه-جزایر جنوب شرقی آسیا. این فیلمها را معمولاً کمپانیهای فیلمبرداری کشورهای میزبان تهیه می‌کردند؛ چنانکه برای نمونه، دیدار از ایالات متحده را کمپانی پارامونت فیلمبرداری کرده بود. تعدادی از فیلمها هم که مسافرت به ژاپن را نشان می‌داد توسط شخص شاه گرفته شده بود. بعلاوه، چند حلقه فیلم هم از سینمای صامت هالیوود با شرکت دو کلاس فربنکس، هنرپیشه محبوب پادشاه، دیده می‌شد.

هیجان‌انگیزترین کشف ما دو حلقه فیلم ناطقی بود که مراسم جشنهای یکصد و پنجاهمین سال تأسیس بانکوک را به‌نمایش

ملاحظه در رابطه با فیلمهایی که بین سالهای ۱۸۹۷ و ۱۹۴۵ در تایلند و سرزمینهای هم-ملیت با آن ساخته شده بود بدست آوردیم و اکنون هنگام آن رسیده است که جستجوی فیلمهای نامبرده را هرچه زودتر آغاز کنیم. در سال ۱۹۸۱ که این جستجو آغاز گردید در زیرزمین قدیمی یک ایستگاه راه آهن با توده‌ای فیلم مواجه شدم که در حدود پانزده هزار متر طول داشت. این فیلمها را راه آهن ایالتی تایلند در فاصله سالهای ۱۹۲۲ و ۱۹۴۵ تهیه کرده بود. اصل فیلمها ننگاتیوهای سیاه و سفیدی بود که از سری فیلمهای نیتراژی بحساب می‌آمد. دست کم نیمی از آنها شرایطی را داشت که بهیچ صورت قابل ترمیم نبود. به امید نجات دادن نیمه دیگر، با مسئولان آرشینو ملی تماس گرفتم و از آنها خواستم تا با انجام مذاکرات لازم با راه آهن ایالتی، ترتیب انتقال فیلمها برای نگهداری در آرشینو داده شود. و اکنون تمام آن فیلمها در آرشینو ملی تایلند نگهداری می‌شود.

ما از آن زمان تاکنون توانسته‌ایم حداقل ده مورد دیگر از این فیلمهای کهنه را شناسایی کنیم که تعدادی از آنها دست کم برای نیم قرن به فراموشی سپرده شده بود. یک کشف

داستان سینما در تایلند از هشتاد و پنج سال پیش و زمانی آغاز می‌شود که س-گ-مارچوسکی چند حلقه از فیلمهای «لومیه» را به اینجا آورد و در تاریخ دهم ژوئیه سال ۱۸۹۷ در بانکوک به معرض نمایش گذاشت. نخستین فیلم تایلند در سال ۱۹۲۷ آغاز به کار کرد. از آن زمان تاکنون حدود سه هزار فیلم سینمایی روی بیش از صد هزار کیلومتر فیلم تهیه شده است.

در نهایت اطمینان می‌توان اظهار داشت که نیمی از فیلمهای ساخته یا وارد شده بکلی از بین رفته و نیم دیگر آنها نزد کلکسیونرهای خصوصی، در اتاق‌های زیر شیروانی، انبارها، گاراژها، گوشه‌های فراموش‌شده و سینماهای نمایش‌دهنده فیلم خاک می‌خورد و تنها نگهبان آنها موشها و موربانه‌ها هستند.

در سال ۱۹۸۰ فعالیت خودم را برای جمع‌آوری اطلاعات لازم در مورد فیلمهای تایلند آغاز کردم. ظرف یک سال معلوماتی قابل

دام سوکوانگ: اهل تایلند، مؤسس سازمان «طرح نگهداری فیلمهای قدیمی» در انستیتوی تکنولوژی و آموزش حرفه‌ای تایلند است.

Photo © Svenska Filminstitutet, Stockholm

«یک مشت برنج»، یکی از نخستین فیلمهای کشور تایلند که بنا به دعوت یکی از شاهزادگان به توسط یک گروه فیلمبردار سوئدی و یک کارگردان مجار در ۱۹۳۹ تهیه شده است. صحنه‌های زندگی زوج دهقان این فیلم در کوهستانهای جنگلی شمال تایلند فیلمبرداری شده و مردم محلی نیز در آن شرکت کرده‌اند. این فیلم که درعین داشتن داستان، از نظر طبیعت و سنت‌های زندگی بشر سندی قابل ارزش است جایزه فستیوال ۱۹۳۹ فیلم ونیز را نیز به خود اختصاص داد. یک مشت برنج در آرشینو ملی فیلم سوئد نگهداری می‌شد که اخیراً توسط دولت سوئد به مقامات تایلندی تحویل داده شده است.

سه صحنه از فیلم «قلمرو آسمان» (۱۹۴۳) که نخستین فیلم سینمایی تایلند بشمار می‌آید. گروه سینمایی تایلند، تأسیس ۱۹۸۴، برای جستجوی این فیلم اقداماتی جدی شده است.

می‌گذاشت. این فیلم در سال ۱۹۳۲ توسط «شرکت فیلم ناطق سریکونگ» گرفته شده بود که از مشهورترین مراکز تهیه فیلم تایلند و نخستین تهیه‌کننده فیلمهای ناطق آنجا بشمار می‌رفت. کارخانه سریکونگ نقش بسیار بزرگی در تأسیس صنعت فیلمبرداری تایلند ایفا کرده است؛ ولی در فاصله سالهای بین دو جنگ جهانی، پس از رسیدن به کمال، با راکد شدن کار (اندکی قبل از آغاز جنگ دوم) بصورت تعطیل درآمد. این دو حلقه فیلم شاید تنها باقیمانده فیلمهایی است که شرکت سریکونگ در تایلند ساخته است.

منبع پربار دیگر فیلمهای کهنه، «انجمن سیام» بود که ۲۷۰ حلقه فیلم ۱۶ میلیمتری دی‌استات را که هر کدام ۱۲۰ متر طول داشت در اختیار ما گذاشت. این فیلمها نیز جزو اموال سلطان رامای هفتم بود که بین سالهای ۱۹۲۶

و ۱۹۴۵ تهیه شده و چند حلقه از آنها نیز توسط شخص شاه گرفته شده بود.

«کانون فیلم تایلند» که در سال ۱۹۸۲ بمنظور تجلیل از ۸۵ سال سینمای این کشور و همچنین نگهداری از فیلمهای قدیمی تأسیس شده بود اکنون اتاقی به مساحت تقریبی چهار متر مربع را در بخش عکاسی و سینماتوگرافی انستیتوی تکنولوژی بانکوک برای نگهداری فیلم در اختیار دارد. کلیه فیلمهای کشف شده در این اتاق انباشته شده است. امیدواریم در آینده‌پس از آن که بودجه لازم برای آن، منظور گردید انبار مخصوص و بزرگی به این کار اختصاص داده شود.

در حال حاضر از داشتن کارشناسان ویژه جهت نگهداری فیلمهای خود محروم هستیم؛ ولی فیلمهای نیترا ۳۵ میلیمتری ما گذشته از چروکهای مختصری که دارندوضع رضایت‌بخشی دارند.

در مورد فیلمهای ۱۶ میلیمتری دی‌استات باید گفت که حدود چهار درصد از آنها به انحاء مختلف در حال از بین رفتن هستند (در شرف پوسیدن هستند). بعضی از آنها خشک و شکننده و بعضی دیگر بهم پیچیده و نرم و له

شده‌اند. و متأسفانه هیچ تکنیکی را برای مرمت آنها سراغ نداریم.

به‌منظور تکمیل مجموعه خود از طریق مبادله، در طول دو سال اخیر با آرشیوهای فیلم قاره‌های دیگر نیز تماس گرفته و برای یافتن بعضی از فیلمهای گمشده از آنها کمک خواسته‌ایم. در حال حاضر با نومیادی و امیدواری دو فیلم را جستجو می‌کنیم. یکی از آنها «سوارانای سیام» یا ملکوت آسمان نام دارد که نخستین فیلم سینمایی ساخته شده در تایلند است. این فیلم در سال ۱۹۲۳ توسط یکی از کمپانیهای فیلمبرداری هالیوود تهیه شده که کارگردانی آن را شخصی به نام هنری مکرا بعهده داشته است. فیلم دیگر که عنوان «برن» یا «ورود سلطان سیام» را دارد نخستین فیلمی است که زندگی مردم تایلند را نشان می‌دهد. اگر روزی به این دو فیلم دست پیدا کنیم گام بزرگی در جهت تأسیس یک «آرشیو ملی فیلم تایلند» برداشته‌ایم. این اعتقاد شخصی من است که هدف بی‌چون و چرای ما در آینده‌باید بسیج شدن برای یافتن حدود سه هزار فیلم سینمایی با ارزشی باشد که از سال ۱۹۲۳ در تایلند ساخته شده است.

کوبا

ملتی در تصویر

نوشته مانوئل پریرا

در ضمن فیلمهایی را هم که از سال ۱۹۵۹، سال بنیانگذاری صنعت فیلم کوبا (انستیتوی هنرها و صنایع سینمایی کوبا، ICAIC) در این کشور تهیه شده دربر می‌گیرد.

یکی از مهم‌ترین و همچنین ناشناخته‌ترین وظایف سینما تکانگهداری از فیلمهاست. برای اینکه موجودی آرشیو لطمه‌ای نبیند و همواره تمام فیلمها برای نمایش آماده باشد از کلیه فیلمهایی که فقط پوزیتیو آنها در دست است نسخه‌برداری می‌کنند - درواقع این اقدام در مورد تمام فیلمهای قدیمی صورت می‌گیرد. در اجرای طرح تجدید حیات فیلمهای آرشیو، تا سال ۱۹۷۲ حدود ۲۰۰ نسخه فیلم استاتی تهیه شده است. فیلمهایی که اصل نیترا ۳۵ داشته‌اند بصورت استاتی درآمده که یک‌سوم از آنها محصول سینمای قبل از سال ۱۹۵۹ کوبا هستند.

کار بخش نگهداری سینما تکا، یعنی مرتب و تکمیل کردن مجموعه، وظیفه پیچیده‌ای است که سالم نگهداری و دوباره‌سازی و انتقال تصویر و صدا را با تکیه بر اطمینان بیشتر عملی می‌سازد. این تنها راه حفاظت از این اموال با ارزش است که قسمتی از میراث ملی و بین‌المللی ما را تشکیل می‌دهد.

از اینها گذشته، «هکتور گارسیا مزا» مدیر آرشیو فیلم به‌من گفت: «لازم است برای فیلمهای صامت که هنوز عناوین اصلی خود را به‌زبان‌های گوناگون دارند عنوان اسپانیایی به‌آن بیفزاییم».

آرشیو فیلم کوبا آخرین مراحل تبدیل فیلمهای قابل اشتعال نیترا ۳۵ به فیلمهای قابل اطمینان را می‌گذراند. وظیفه جدی دیگر آن، نجات بخشیدن فیلمهای رنگی ویژه‌ای است که بنظر می‌رسد رنگ خود را سرعت از دست می‌دهند.

سینما تکا از این امتیاز ویژه بهره‌مند است که فیلمهای سیاه و سفید، رنگی و همچنین فیلمهای نیترا ۳۵ را در هوایی که با دستگاههای تکنیکی منطبق با استانداردهای بین‌المللی تهیه می‌شود نگهداری می‌کند. با کنترل مرتب، هوادهی صحیح و زیر نظر داشتن شکل فیزیکی فیلمها می‌توان به‌موقع از جریان هرگونه تجزیه و فساد فیلمها مطلع گشت و در صورت لزوم از فیلمهای منحصر بفرد، یا کپی‌هایی که فاقد نکات با نکتاتو دوم‌اند نسخه‌برداری کرد.

مانوئل پریرا

صحنه‌ای از فیلم «لوچیا» اثر هومبرتو سولاس، که از آثار برجسته سینمای پر قدرت کوبای بعد از انقلاب محسوب می‌شود.

آرشیو فیلم کوبا (سینما تکا) در سال ۱۹۶۰ به‌منظور افتخاب، جایگزینی، جمع‌آوری، طبقه‌بندی و نگهداری کلیه موادی که به‌دانش و بررسی سینمای جهان مربوط می‌شود تأسیس گردید. پیش از دایر شدن سینما تکا هیچ مؤسسه‌ای در کوبا وجود نداشت که بطور ثابت و جدی به کار جمع‌آوری و حفاظت از فیلم اشتغال داشته باشد؛ تنها بخش سینماتوگرافی دانشگاه هوانا بود که باوجود بهره‌گیری از وسایل تکنیکی مختصر و در اختیارداشتن بودجه مالی غیرمکفی تعدادی از فیلمهای جالب و مهم را از خطر نابودی نجات بخشید.

بی‌تفاوتی‌های مراکز دولتی نسبت به نگهداری فیلم نتایجی اسفناک ببار آورده است. برای مثال تمام فیلمهایی که در دوران صامت سینما در کوبا تهیه شده (تقریباً ۷۰ فیلم کوتاه و سینمایی) برای همیشه مفقود گشته و تنها پنج عدد از آنها باقی مانده که سه عدد آنها ناقص است. از فیلمهایی هم که در دهه‌های سی و چهل و پنجاه تهیه شده بیش از یک‌سوم در دست نیست. در حال حاضر، سینما تکا مجموعه‌ای از ۶۰۰۰ فیلم در اختیار دارد که شامل آثاری از برجسته‌ترین کارگردانان تاریخ سینماست.

مانوئل پریرا: روزنامه‌نگار و نویسنده‌ای کوبایی است. داستانهای او به نامهای «ال کوماندا تونه‌نو» و «ال روسو» به چند زبان بیکانه ترجمه شده است. وی در کار نقد فیلم و نوشتن ساریو نیز دست دارد و مدتی سردبیر مجله سینمایی کوبا بوده است.

Photo © ICAIC, La Havana